

Välfärdens
arbetsmiljöutmaning
-ett
partsgemensamt
uppdrag

Uppdrag samverkan

Kommunal.

AkademikerAlliansen

Sveriges Lärare

VISION

sobona
Kommunala företagens
arbetsgivarorganisation

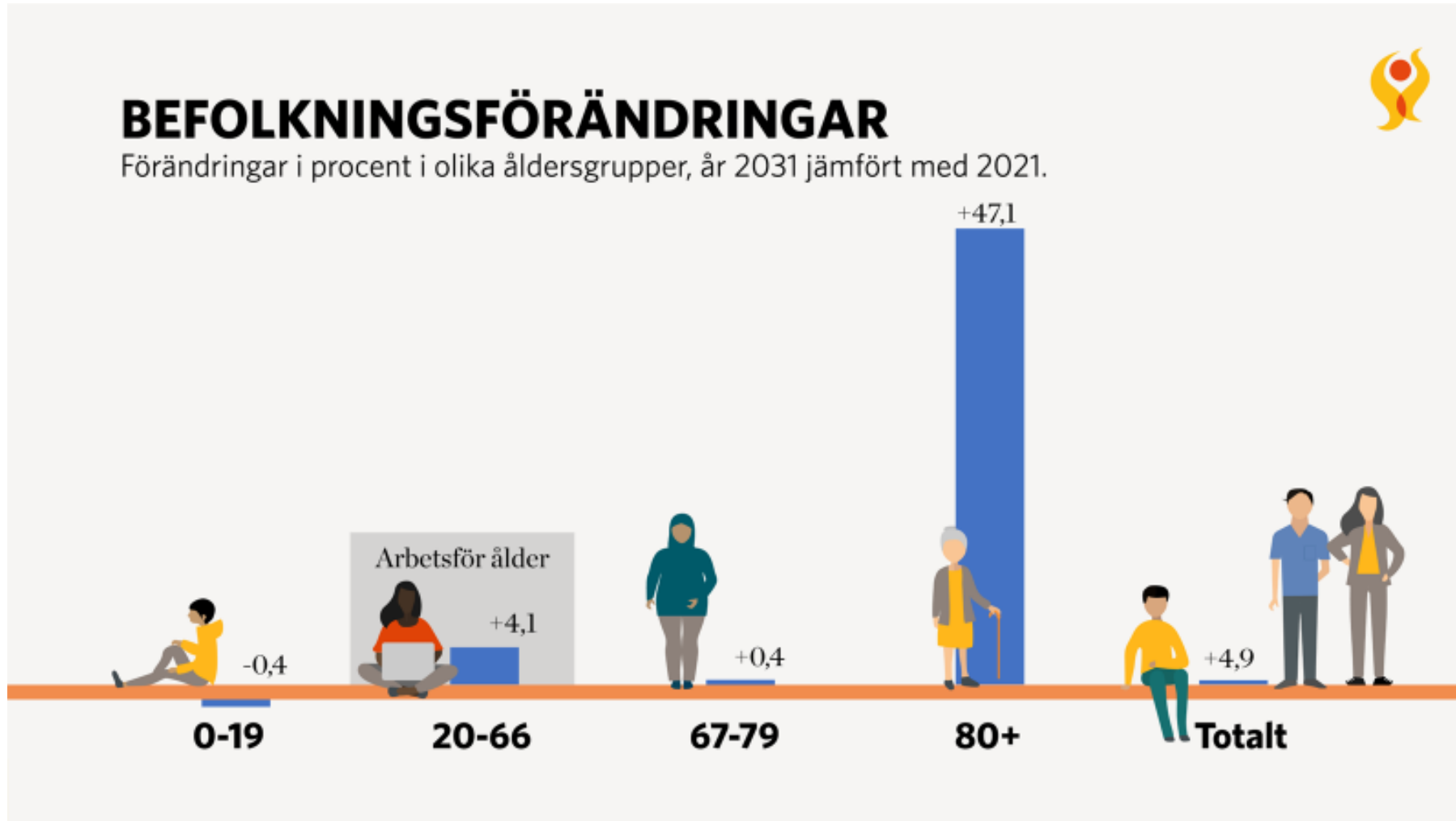

Tufft läge för kommunsektorn

- Hög inflation
- Stigande räntor och lågkonjunktur
- Arbetslösheten ökar trots brist på arbetskraft
- Krig i närområdet
- Pandemin

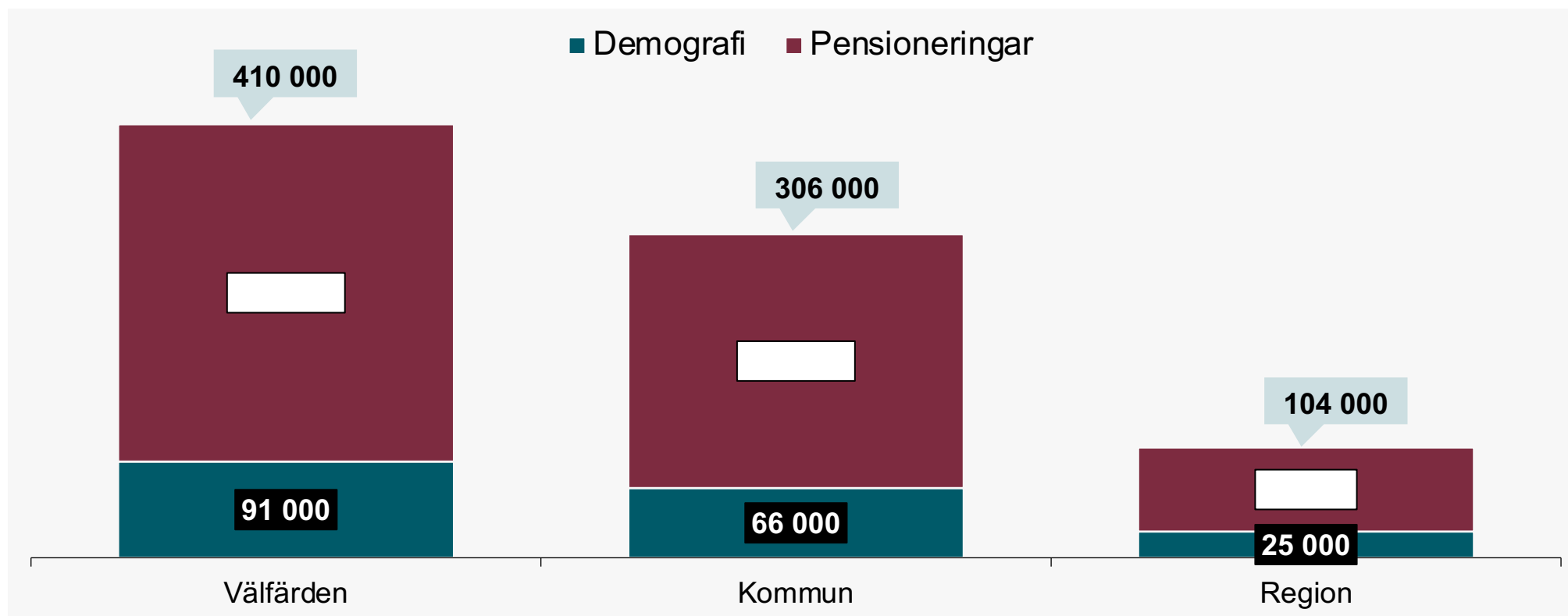

Kompetensförsörjning - Välfärdens stora utmaning

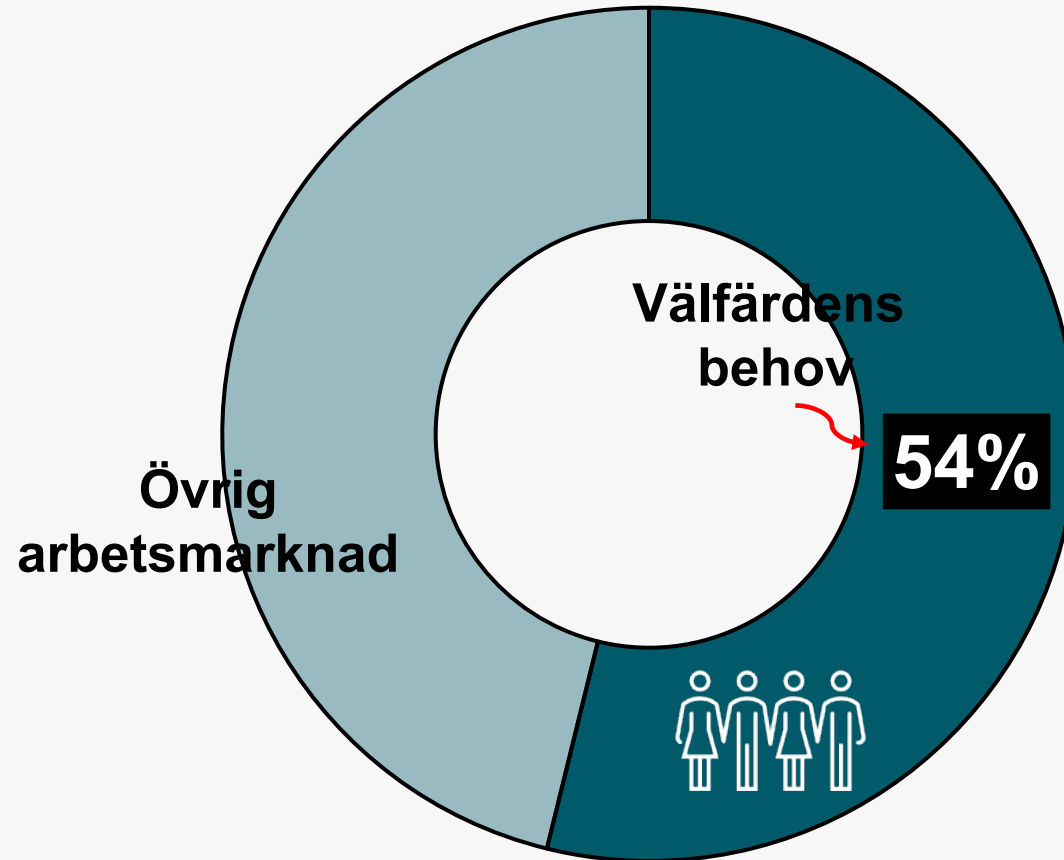
Behov av anställda i välfärden

Kommun och region (inkl. privata utförare) 2021-2031

Arbetskraften räcker inte till

Välfärdens behov av ökningen av sysselsatta fram till 2031:

Kompetensbristen ökar arbetsmiljöriskerna

- Arbetsbelastning
- Samvetsstress
- Misstag, missförstånd och konflikter
- Ohälsa och sjukfrånvaro
- Både kort och lång frånvaro
behöver ofta ersättas med en
vikarie

Ni är nyckeln

- Arbeta systematiskt med friskfaktorer
- Samverka om en handlingsplan
- Ta stöd av kunskapssatsningen

Verksamhet

Förmåner inom olika avtalsområden

		Anställning →					
		Anställd i kommun eller landsting	Privatanställd arbetare	Privatanställd tjänsteman	Kooperativt anställd arbetare	Kooperativt anställd tjänsteman	Statligt anställd
Händelse ↓							
Sjukdom		AFA Försäkring (AGS-KL)	AFA Försäkring (AGS)	Alecta (ITP)	AFA Försäkring (AGS)	Folksam (KTP)	Statens tjänstepensionsverk (PA03)
Arbetskada		AFA Försäkring (TFA-KL)	AFA Försäkring (TFA)	AFA Försäkring (TFA)	AFA Försäkring (TFA)	AFA Försäkring (TFA)	AFA Försäkring (PSA)
Föräldraledig		(Arbetsgivaren betalar pensionspremie även under föräldraledighet)	AFA Försäkring (Föräldrapenningtillägg och premiebefrielseförsäkring)	Kontakta ditt fackförbund eller lönekontor	AFA Försäkring (Föräldrapenningtillägg och premiebefrielseförsäkring)	Kontakta ditt fackförbund eller lönekontor	Kontakta ditt fackförbund eller lönekontor
Dödsfall		KPA Liv (TGL-KL)	AFA Försäkring (TGL)	Alecta m fl (TGL)	Folksam (AGL)	Folksam (TGL)	Statens tjänstepensionsverk (TGL)
Uppsägning pga arbetsbrist		Omställningsfonden (Omställningsavtal KOM-KL)	AFA Försäkring (AGB)	Trygghetsrådet (Omställningsavtal)	AFA Försäkring (AGB)	Folksam (Omställningsavtal)	Trygghetsstiftelsen (Trygghetsavtal)

Bidrar till

- Kunskap och praktisk nytta för Sveriges arbetsplatser
- Främjande av friskfaktorer
- Minskad ohälsa och arbetsskador

Finansieringsformer

Fyra ordinarie utlysningar per år

- Idebeskrivning
- Ansökningar

FoU-program

Temautlysningar

Postdoc

Inom privata näringslivet och kommuner och regioner

Arbetsmiljö

- Inom området arbetsmiljö finansierar vi FoU-projekt som på kort och lång sikt förväntas förbättra arbetsmiljön och därmed minska arbetsskador och arbetssjukdomar hos våra målgrupper.
- Olycksfall
- Arbetssjukdomar
- Organisatorisk och social arbetsmiljö
- Kognitiv ergonomi
- Belastningsergonomi
- Fysisk arbetsmiljö
- Kemisk arbetsmiljö
- Digital arbetsmiljö
- Arbetsmiljöarbetets genomförande
- Arbetsanpassning

Hälsa

- Inom området hälsa finansierar vi tillämpad forskning som förväntas förebygga, förkorta och minska sjukfrånvaron samt främja hälsa hos våra målgrupper.
- Behandlingsformer och metoder
- Sjukfrånvaro
- Rehabilitering
- Sjukdomsförebyggande insatser

Projekt som fick finansiering under 2022

Rörelseorganens sjukdomar

❖ Validering av Swespine Dialogstöd - en multicenterstudie

Catharina Paraj, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, beviljat belopp 1 750 000 kr (delat med privat sektor, totalt 3 500 000 kr)

Kronisk smärta

❖ AI-baserat beslutsstöd inom smärtrehabilitering

Anna Grimby Ekman, Göteborgs universitet, beviljat belopp 2 319 000 kr (delat med privata sektorn, totalt 4 639 000 kr)

Övrigt hälsa

❖ Arbetslivets stillasittande och dess betydelse för blodsockeromsättning och kognitiv dysfunktion

Patrik Wennberg, Umeå universitet, beviljat belopp 3 501 000 kr

❖ Förbättrat underlag för att förebygga sjukdom hos skiftarbetare - en longitudinell studie

Karin Broberg, Lunds universitet, beviljat belopp 2 994 000 kr

Projekt som fick finansiering under 2022, forts.

Fysisk arbetsmiljö

- ❖ Man får vad man frågar efter! Stöd för kravställning av digital arbetsmiljö i kommunal vård och omsorg.

Johanna Persson, Lunds Tekniska Högskola, beviljat belopp 3 944 000 kr

- ❖ Riskfaktorer för spridning av luftvägsvirus vid arbetsplatser

Jakob Löndahl, Lunds Tekniska Högskola, beviljat belopp 5 690 000 kr

- ❖ Från cell- och flexkontor till hybridkontor: hur påverkas arbetsmiljö, hälsa och produktivitet? En uppföljning av AktiKon-studien.

Viktoria Wahlström, Umeå universitet, beviljat belopp 3 988 000 kr

Kemisk arbetsmiljö

- ❖ Kontaktallergi av acceleratorfria skyddshandskar inom sjukvård - identifiera och förstå allergiframkallande ämnen

Kathrin Zeller Walther, Lunds Tekniska högskola, beviljat belopp 1 380 000 kr

Projekt som fick finansiering under 2022, forts.

Psykosocial arbetsmiljö

- ❖ Hållbar professionsutveckling - med digitaliserat introduktionsprogram för sjuksköterskor

Margareta Asp, Mälardalens universitet, beviljat belopp 4 004 000 kr

- ❖ Robot som kollega - hjälp eller jippi?

Kristina Palm, Karolinska Institutet, beviljat belopp 4 322 000 kr

- ❖ Lärares gränslösa föräldrakontakter; hur en arbetsmiljörisk i lärares arbete kan hanteras och avgränsas.

Eva Klope Linnéuniversitet, beviljat belopp 3 531 000 kr

Arbetsorganisation

- ❖ Detta ingår inte i mitt arbete! Långsiktiga hälsokonsekvenser av illegitima arbetsuppgifter inom kontaktyrken

Constanze Leineweber, Stockholms universitet, beviljat belopp 4 000 000 kr

- ❖ Skolledares arbetsmiljö del 2: Fördjupande undersökningar av rektorers organisatoriska förutsättningar för ett hållbart skolledarskap

Roger Persson, Lunds universitet, beviljat belopp 4 522 000 kr

- ❖ Varför lämnar barnmorskor sitt arbete? Nationell prospektiv kohortstudie för att identifiera arbetsmiljöfaktorer som predicerar arbetsbyte.

Anna Dencker, Göteborgs universitet Beviljat belopp 3 153 000 kr

Översikt över FoU-program

Program som avslutas 2023

- Digitaliseringens effekter på arbetsmiljön inom kommun- och regionsektorn.

Pågående program

- Skadligt bruk i arbetslivet

Kommande program

- Friskfaktorer - inom kommuner, regioner och kommunala företag

FoU-program: Digitaliseringens effekter på arbetsmiljön inom kommun- och regionsektorn

Syfte

- att öka förståelsen av digitaliseringens effekter på arbetsmiljö och hälsa
  - att leda till en ökad förmåga att tillvarata nyttan och främja utvecklingen av digitaliseringen.
  - att bidra med ny kunskap och överbrygga kunskapsluckor om de komplexa sambanden mellan faktorer som påverkar digitaliseringens effekter på arbetsmiljön.
  - att leda till konkreta förebyggande och främjande åtgärder t.ex. verktyg.
-
- 9 beviljade projekt från 7 olika universitet
  - En satsning på 37,5 miljoner
  - 2 slutkonferenser: 5e december 2023 (*intern*) och **6e december 2023 (*extern*)**

Primärvård

- Förbättrade arbets- och patientflöden i primärvården med digitalt Flow

Gudbjörg Erlingsdotter, Lunds universitet

- Utveckling av rekommendationer för implementering av e-hälsa i primärvården baserat på fallstudier (ePrIm)

Maria Hägglund Uppsala Universitet

- Implementering av digital primärvård - arbetsmiljöaspekter på digitala vårdmöten med läkare

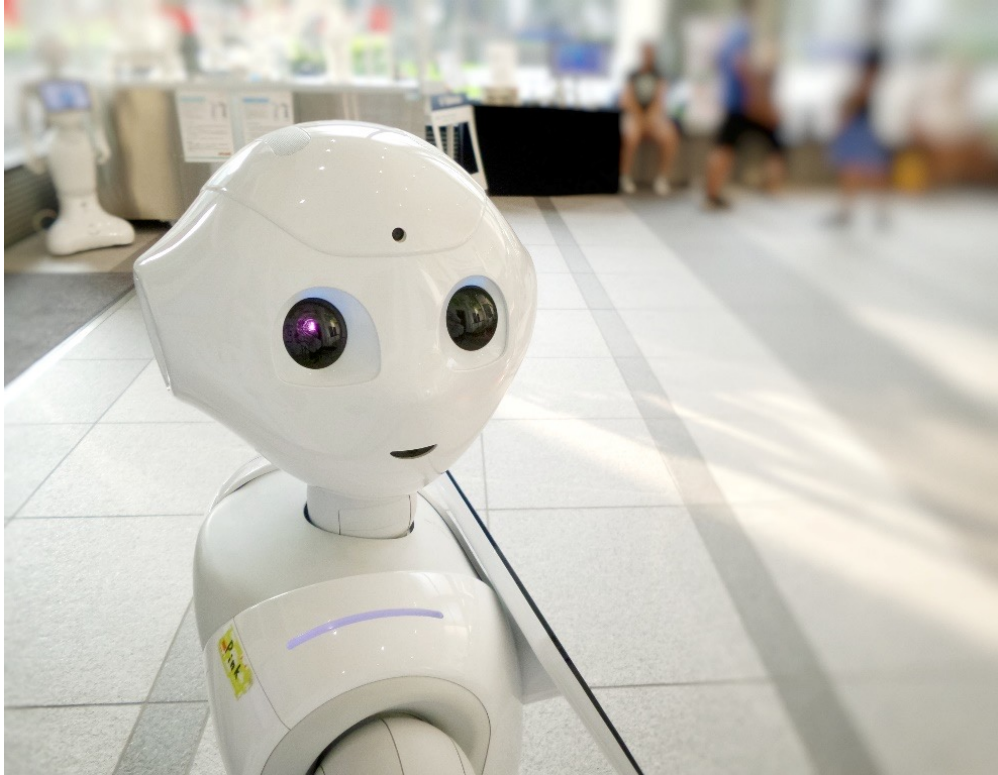
Per Nielsen, Linköpings universitet

Skola och äldreomsorg

- **Ledarskap för ett hållbart digitalt arbetsliv - Teknikstrategier och arbetslivets gränser**
Karin Hedström Örebro universitet
- **Digitala kränkningar och nätmobbning - En ny arbetsmiljörisk inom skolan**
Rebecka Cowen Forsell, Malmö universitet
- **Arbetsmiljö i den robotiserade demensvården: sociala robotars betydelse för vårdgivares arbetssätt och arbetsmiljö**
Marcus Persson, Linköpings universitet

Kommunala förvaltningar

- **Från blankett till robot? Om automatiserad ärendehantering i svenska kommuner**

Ida Lindgren, Linköpings universitet

- **AI i byråkratins tjänst - förändrad digital arbetsmiljö när robotkollegor blir en del av vardagen**

Maria Åkesson, Halmstad högskola

- **Kommunal & Digital (KomDig): Digitaliseringens betydelse för mellanmänniska relationer, organisatoriska sammanhang och arbetsmiljö**

Carin Håkansta, Karlstad universitet

Pågående FoU-program om Skadligt bruk i arbetslivet

Syfte

Minska sjukfrånvaron på grund av skadligt bruk.

Mål

Förbättra förutsättningarna för effektiva och adekvata förebyggande och rehabiliterande åtgärder av skadligt bruk i arbetslivet samt att bidra till att sprida dessa kunskaper inom arbetslivet, hälso- och sjukvården, samt företagshälsovården.

Överblick

- 18 ansökningar, alla projekt granskades av expertgruppen
- 8 beviljade projekt (6 PL kvinnor, 2 PL män)
- 30 miljoner kronor beviljades sammanlagt

Kartläggning

- **Kartläggning, determinanter och konsekvenser av riskbruk i arbetslivet**

Emelie Thern, Karolinska Universitet

- **Skadligt alkoholbruk bland kvinnor och män i olika branscher: En kartläggning baserad på ett urval av den arbetande befolkningen i Sverige**

Susanna Toivanen, Mälardalens universitet

- **Skadligt bruk av alkohol och droger bland hälso- och sjukvårdspersonal i Sverige: förekomst, samsjuklighet, riskfaktorer i arbetsmiljö och effekter på patientarbete**

Emma Brulin, Karolinska Universitet

Prevention och stöd

- **Universell alkoholprevention på arbetsplatsen: Vad kan vi lära av de goda exemplen?**

Kristina Sundqvist, Stockholms Universitet

- **Chefers individuella och organisatoriska förutsättningar för alkoholprevention på arbetsplatsen**

Gunnel Hensing, Göteborgs Universitet

- **Effekter av att införa telefon- och internetbaserat stöd för skadligt bruk av alkohol via företagshälsan**

Magnus Johansson, Karolinska Universitet

Komplexa samband

- **Övergång från måttligt till farligt drickande: riskfaktorer ur ett livsförloppsperspektiv**
Katalin Gemes, Karolinska Institutet
- **Att förstå spel om pengar i arbetslivet: ett samlat grepp för att förstå hur kultur, policys och negativa effekter samverkar**
Jonas Rafi, Stockholms Universitet

Kommande FoU-program om Friskfaktorer

Fokus:

- belysa och identifiera friskfaktorer i arbetet på organisatorisk nivå.
- undersöka vad som ökar organisationers förmåga att hantera resiliens över tid.
- konsekvenser av att möta och hantera de ökade och föränderliga behoven i sektorn speciellt när det gäller arbetsformer och organisering av arbete.
- identifiera och utforska (framgångsrika) strategier och praktiker för att främja friska verksamheter.
- utveckla mätmetoder och utfallsmått för friskfaktorer på en organisatorisk nivå.
- undersöka multifaktoriella och komplexa samband mellan olika faktorer och resultaten för medarbetare, chef, arbetsplats, organisation och samhälle.
- undersöka förutsättningar och hinder för att implementera eller förstärka kända friskfaktorer genom åtgärder på system- och/eller organisationsnivå.

Exempel på forskning som vi finansierat

Hög personalomsättning på socialtjänsten väcker oro

Tredelen av studier på barn- och ungdomspsykiatri i socialtjänsten över en lång tid visar på en hög och ökande andel av barn som flyttar mellan olika socialtjänstområden. Detta är verkliga siffror som behövs tas på allvar", säger Pia Thors, professor i socialt arbete.

Enligt en rapport från Socialstyrelsen har den personliga omsättningen på socialtjänsten ökat markant sedan 2010. Detta innebär att barn och ungdomar ofta flyttar mellan olika socialtjänstområden, vilket kan påverka deras utveckling och välbefinnande. Pia Thors, professor i socialt arbete vid Uppsala universitet, uttrycker oro över denna trend. Hon menar att den höga omsättningen kan leda till bristande kontinuitet i omsorgen och att barnen kan uppleva osäkerhet och stress. Rapporten visar att i genomsnitt flyttar barn och ungdomar mellan socialtjänstområden flera gånger under sin tid i socialtjänsten. Detta kan ha negativa konsekvenser för deras utveckling och välbefinnande, eftersom de kan behöva anpassa sig till nya miljöer och människor flera gånger. Pia Thors betonar att det är viktigt att socialtjänsten arbetar för att minska denna omsättning och skapa en mer stabil och trygg miljö för barnen.

Handbok för chefer ska minska ungas ohälsa

KvalitetsMagasinet
30 januari 2019 Lars Westerlund

HUR ÄR APPEN SOM CHEF? – NU SKA ALGORITMISKT LEDARSKAP STUDERAS

ARBETAR SKYDD

Hur mår vi när IT blir en kollega?

Foto: Alex Knight

ROBOTAR. Datorer, robotar och så kallad artificiell intelligens gör mer och mer av jobbet på våra arbetsplatser. Hur arbetsmiljön påverkas av automatiseringen ska nio forskningsprojekt undersöka de närmaste åren. Afa Försäkring bidrar med 38 miljoner kronor.

Forskning kan minska lärares risk för ohälsa vid föräldrakontakter

18.1.2023 08:00:00 CET | [Afa Försäkring](#)

Dela

Föräldrars förväntningar på att lärare ska sätta höga betyg och finnas tillgängliga efter arbetstid upplevs ofta som stressande och kan orsaka ohälsa. Eva Klope, vid Linnéuniversitetet, tilldelas 3 531 000 kronor för att undersöka hur lärare kan hantera kontakten med föräldrar och förebygga att den utvecklas till en arbetsmiljörisk.

Flexibilitet viktig för unga chefer

FORSKNING
text: Sara Jonerin
14 januari 2021

Chefen i fokus har pratat med Christina Björklund, forskningsledare för projektet *Visst vill jag vara chef*, arbetar just nu med en studie om unga chefer som finansieras av Afa. Tanken är att ta reda på hur unga ser på ledarskap.

Ohövliga kollegor försämrar både hälsa och prestation

Arbetsklimat

som ska pågå till 2021.

Tretton nya covid-19-projekt får forskningsfinansiering

TIS, DEC 22, 2020 09:00 CET

Inom ramen för Afa Försäkrings forskningsområden arbetsmiljö och hälsa bland annat om hur organisatoriska förändringar som till exempel var coronakrisen påverkar psykisk hälsa och sjukskrivning, återhämtning teamarbete på distans och sjukfrånvaron hos handelsanställda under

Kemikalier på huden – forskare utvecklar ny metod för mäta exponering

2022-06-09

Ridf: TUI, Svenska Miljöinstitutet

42 MILJONER

Satsar arbets-

Spridning och nyttiggörande av resultat

- Nyhetsbrev från AFA Försäkring
- Forskningsarkiv
- Suntarbetsliv
- Pressmeddelanden
- Kunskapsöversikter
- Konferenser
- Frukostseminarier
- Almedalen
- Gilla jobbet, nästa 26e oktober 2023
- Forskarens egen spridning

Tack!